

§ 243

Lausunto Opetushallitukselle lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnoksesta

HEL 2019-003179 T 12 00 01

OPH-632-2019

Päätös

Kaupunginhallitus antoi Opetushallitukselle seuraavan lausunnon:

Johdanto

Helsingin kaupungin lausunto on jaettu kahteen osaan siten, että ensimmäinen osa koskee nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita ja toinen osa aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Molempien osien aluksi on yleisiä huomioita ja Opetushallituksen pyytämä arvio perusteiden vaikutuksesta opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jaksamiseen. Yksityiskohtaiset kommentit on esitetty luvuittain liitteissä 1 ja 2. Molempien osien lopuksi on tiivistelmä keskeisistä asioista.

Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Opetussuunnitelman perusteiden luonnoksen suurin ansio on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Luonnoksessa on uudistettu lukiokoulutusta lisäämällä laaja-alaisen osaamisen taidot opetussuunnitelman perusteisiin, lisätty opintopolkujen yksilöllisyyttä ja siihen on tuotu oppiainerajat ylittäviä opintoja. Myös kansainvälisen osaamisen, korkeakouluyhteistyön ja työelämä- ja yrittäjyysosaamisen esiin tuominen on hyvä asia.

Luonnoksessa on käytetty vaihtelevasti erilaisia termejä ja käsitteitä ilman niiden sisällöllistä määrittelyä. Käsitteiden käyttöä tekstissä olisi hyvä yhdenmukaistaa. Esimerkiksi termit nivelvaihe ja siirtymävaihe esiintyvät tekstissä tarkoittaen samaa. Olisi parempi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta. Lisäksi tekstissä esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Vaihtuvien käsitteiden sijaan olisi hyvä käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta, joten olisi

hyvä käyttää käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät sekä oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa. Perusteissa olisi hyvä tuoda selkeämmin esille myös konkretiaa: kuka tekee, mitä ja miten. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätasoa periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Helsingin kaupunki on tyytyväinen lukujen 2.1 (lukiokoulutuksen tehtävä) ja 2.2 (arvoperusta) sisältöihin, koska niissä lukiokoulutuksen arvoperusta rakentuu demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon varaan. Lukiokoulutuksen tehtäväksi määritellään laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen, joka koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen. Lukuja tulisi kuitenkin uudistaa vastaamaan luvuissa 3 ja 6 esitettyjä määritelmiä oppimiskäsityksestä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista. Lukujen 3 ja 6 näkemyksiä esimerkiksi opiskelijan aktiivisesta toimijuudesta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä kestävästä tulevaisuudesta olisi hyvä painottaa vahvemmin lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa käsittelevissä luvuissa.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jakamiseen

On hyvä, että osallisuus ja yhteisöllisyys ovat opetussuunnitelman perusteissa entistä vahvemmin mukana. Osallisuuden teema kulkee yleisen osan eri luvuissa, esimerkiksi arvoperustaa, toimintakulttuuria ja ohjausta käsittelevissä luvuissa. Ansiokasta on, että opiskelijoiden osallisuus on tuotu erityisesti lukion toimintakulttuurin kehittämiseen ja opiskeluympäristöjen suunnitteluun mukaan, sillä se vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin ja opiskeluun sitoutumiseen. Yhteistyön sekä opiskelijoiden, huoltajien, oppilaitoksen henkilökunnan ja muiden sidosryhmien osallisuuden korostaminen paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa vastaa Helsingin kaupungin käytänteitä.

Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn ja opetus- ja kulttuuriministeriön lukioselvityksen mukaan lukiolaisten uupumus ja stressi ovat lisääntyneet. Kaupunginhallitus huomauttaa, että arvioitaessa lukiolaisten jakamista, tulee kiinnittää huomiota lukion työmäärän lisäksi erityisesti riittävään opetuksen resursointiin, opinto-ohjaukseen, opiskeluhooltoon kuten koulukuraattoreiden ja -psykologien palveluiden riittävyteen ja

yleisesti lukiolaisille tarjolla oleviin mielenterveyspalveluihin. Lisäksi kaupunginhallitus huomauttaa, että liian nopeasti tehdyt toisen asteen uudistushankkeet ja etenkin todistusvalinnan painottaminen korkeakouluopintoihin pyrittäessä saattavat lisätä lukiolaisten pahoinvointia entisestään.

Hyvinvoinnin ylläpito ja tukeminen ei näy opetussuunnitelman perusteiden arvoperustassa, vaikka hyvinvointi on muutoin suoraan tai epäsuoraan esillä yhteisen osan eri luvuissa.

Tiivistelmä

Luvuittain esitetyt kommentit nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin on liitteessä 1.

Opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti.

Yhteistyön, yhteisöllisyyden ja opiskelijälähtöisyyden korostuminen opetussuunnitelman perusteissa on tärkeää. Toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja.

On hyvä, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää ohjaamista tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimiseen.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritys yhteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakoulu yhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

On erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista.

Opiskelijan oikeus saada oppimisen tukea riippumatta tuen syystä on tarpeellinen maininta opetussuunnitelman perusteissa. Myönteinen ja

kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että arviointimenetelmien monipuolisuuteen kiinnitetään huomiota ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Helsingin kaupunki pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja kehittyvät opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Laaja-alaisen osaamisen taitoihin kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Postiosoite PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI kaupunginkanslia@hel.fi	Käyntiosoite Pohjoisesplanadi 11-13 Helsinki 17 http://www.hel.fi/kaupunginkanslia	Puhelin +358 9 310 1641 Faksi +358 9 655 783	Y-tunnus 0201256-6	Tilinro FI0680001200062637 Alv.nro FI02012566
---	---	---	------------------------------	--

Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet, joissa otetaan huomioon aikuislukiokoulutuksen erityispiirteet ja aikuisopiskelijoiden moninaisuus. Luonnoksessa on kuitenkin paljon suoraa kopiota nuorten perusteista, ja paikoin tekstissä olisi tarpeen ottaa huomioon aikuisten lukiokoulutuksen erityispiirteet. Useassa luvussa tuodaan esimerkiksi esille huoltajien osuus, vaikka aikuisten lukiokoulutuksessa lukion koko oppimäärää suorittavat opiskelijat ovat pääasiassa täysi-ikäisiä. Lisäksi olisi hyvä, että opetussuunnitelman perusteissa olisi linjattuna periaatteet opiskelijaksi hakeutumisesta tai valintakriteereistä, koska aikuisten lukiokoulutus ei kuulu yhteishaun piiriin. Linjaukset tulisivat perusteisiin suoraan laista.

Perusteiden rakenne on aikaisempaa parempi, koska yleinen osa on kokonaisuudessaan ennen opetustavoitteita ja -sisältöjä. Luonnoksessa on kuitenkin käytetty vaihtelevasti erilaisia termejä ja käsitteitä ilman niiden sisällöllistä määrittelyä. Käsitteiden käyttöä tekstissä olisi hyvä yhdenmukaistaa. Esimerkiksi termit nivelvaihe ja siirtymävaihe esiintyvät tekstissä tarkoittaen samaa. Olisi parempi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta. Lisäksi tekstissä esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Vaihtuvien käsitteiden sijaan olisi hyvä käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta, joten olisi hyvä käyttää käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät sekä oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa. Perusteissa olisi hyvä tuoda selkeämmin esille myös konkretiaa: kuka tekee, mitä ja miten. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätasoa periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jakamiseen

Opiskelijoiden osallisuus ja hyvinvointi nostetaan luonnoksessa entistä tärkeämmiksi asioiksi. Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisten hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Uusi opetussuunnitelma tuo lukiolaisille vielä lisävaatimuksia.

Aikuisten lukiokoulutuksessa jaksamiseen vaikuttavat myös opintojen ulkopuolisen elämän ja koulutuksen yhdistämisen haasteet. Siksi on tärkeää, että opiskelumahdollisuuksien joustavuus ja opintojen henkilökohtaistaminen tuodaan esille jo perusteissa. Oppiaineiden sisällön laajuuden lisäksi myös yhteisöllisyyden vaatimus voi välillä uuvuttaa aikuisopiskelijaa. Aikuisoppijoiden kohdalla on hyvä myös muistaa, että yhteydet työelämään voivat olla jo luonnollisesti olemassa, joten tähän ei kannata pakottaa keinotekoisilla rakenteilla.

Tiivistelmä

Luvuittain esitetyt kommentit aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin on liitteessä 2.

On tärkeää, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet. Luonnoksen teksti on pitkälti sama kuin nuorten lukiokoulutuksessa ja siinä on sisältöä, joka ei suoraan sovellu aikuisten lukiokoulutukseen. Erityisesti arvoperustaa on tarpeen miettiä aikuiskoulutuksen näkökulmasta.

Opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti.

Yhteistyön, yhteisöllisyyden ja opiskelijälähtöisyyden korostuminen opetussuunnitelman perusteissa on tärkeää. Toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja.

On hyvä, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää ohjaamista tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimiseen.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritys yhteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakoulu yhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

On erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman

merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista.

Opiskelijan oikeus saada oppimisen tukea riippumatta tuen syystä on tarpeellinen maininta opetussuunnitelman perusteissa. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että arviointimenetelmien monipuolisuuteen kiinnitetään huomiota ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Helsingin kaupunki pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja kehittyvät oppiaineen opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Laaja-alaisen osaamisen taitoihin kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talousluku-

taidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Lopuksi Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että opetus-suunnitelman tiivistahtinen uusiminen lisää opettajien työtaakkaa ja toivoo, että tätä tosiasiaa huomioitaisiin.

Käsittely

Vastaehdotus:

Kaisa Hernberg: Poistetaan seuraava kappale:

"Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisten hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn ja opetus- ja kulttuuriministeriön lukioselvityksen mukaan lukiolaisten uupumus ja stressi ovat lisääntyneet. Keskeisenä syynä lukiolaisten jaksamisen heikentymiselle on opintojen edellyttämä työmäärä. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Opetussuunnitelma tuo lukiolaisille lisävaatimuksia, mikä pitäisi ottaa selkeämmin huomioon oppiaineiden sisältöjen karsimisessa."

Tilalle seuraavaa:

"Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn ja opetus- ja kulttuuriministeriön lukioselvityksen mukaan lukiolaisten uupumus ja stressi ovat lisääntyneet. Kaupunginhallitus huomauttaa, että arvioitaessa lukiolaisten jaksamista, tulee kiinnittää huomiota lukion työmäärän lisäksi erityisesti riittävään opetuksen resursointiin, opinto-ohjaukseen, opiskeluhuoltoon kuten koulukuraattoreiden ja -psykologien palveluiden riittävyyteen ja yleisesti lukiolaisille tarjolla oleviin mielenterveyspalveluihin. Lisäksi kaupunginhallitus huomauttaa, että liian nopeasti tehdyt toisen asteen uudistushankkeet ja etenkin todistusvalinnan painottaminen korkeakouluopintoihin pyrittäessä saattavat lisätä lukiolaisten pahoinvointia entisestään."

Kannattaja: Paavo Arhinmäki

Äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Kaisa Hernbergin vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 1

Jan Vapaavuori

Ei-äännet: 9

Paavo Arhinmäki, Kaisa Hernberg, Veronika Honkasalo, Maria Ohisalo,

08.04.2019

Marcus Rantala, Nasima Razmyar, Tomi Sevander, Anni Sinnemäki, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 5

Terhi Koulumies, Pia Pakarinen, Mika Raatikainen, Wille Rydman, Daniel Sazonov

Kaupunginhallitus hyväksyi Kaisa Hernbergin vastaehdotuksen mukaisesti muutetun esityksen äänin 1 - 9 (5 tyhjää).

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lukion opetussuunnitelman perusteiden kommentit luvuittain
- 2 Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden kommentit luvuittain
- 3 Opetushallituksen lausuntopyyntö
- 4 Lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnos 14.3.2019
- 5 Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos 14.3.2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Opetushallitus

Otteen liitteet

Liite 1

Liite 2

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa Opetushallitukselle seuraavan lausunnon:

Johdanto

Helsingin kaupungin lausunto on jaettu kahteen osaan siten, että ensimmäinen osa koskee nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita ja toinen osa aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Molempien osien aluksi on yleisiä huomioita ja Opetushallituksen pyytämä arvio perusteiden vaikutuksesta opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jaksamiseen. Yksityiskohtaiset

kommentit on esitetty luvuittain liitteissä 1 ja 2. Molempien osien lopuksi on tiivistelmä keskeisistä asioista.

Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Opetussuunnitelman perusteiden luonnoksen suurin ansio on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Luonnoksessa on uudistettu lukiokoulutusta lisäämällä laaja-alaisen osaamisen taidot opetussuunnitelman perusteisiin, lisätty opintopolkujen yksilöllisyyttä ja siihen on tuotu oppiainerajat ylittäviä opintoja. Myös kansainvälisen osaamisen, korkeakoulu yhteistyön ja työelämä- ja yrittäjyysosaamisen esiin tuominen on hyvä asia.

Luonnoksessa on käytetty vaihtelevasti erilaisia termejä ja käsitteitä ilman niiden sisällöllistä määrittelyä. Käsitteiden käyttöä tekstissä olisi hyvä yhdenmukaistaa. Esimerkiksi termit nivelvaihe ja siirtymävaihe esiintyvät tekstissä tarkoittaen samaa. Olisi parempi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta. Lisäksi tekstissä esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Vaihtuvien käsitteiden sijaan olisi hyvä käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta, joten olisi hyvä käyttää käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät sekä oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa. Perusteissa olisi hyvä tuoda selkeämmin esille myös konkretiaa: kuka tekee, mitä ja miten. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätasoa periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Helsingin kaupunki on tyytyväinen lukujen 2.1 (lukiokoulutuksen tehtävä) ja 2.2 (arvoperusta) sisältöihin, koska niissä lukiokoulutuksen arvoperusta rakentuu demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon varaan. Lukiokoulutuksen tehtäväksi määritellään laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen, joka koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen. Lukuja tulisi kuitenkin uudistaa vastaamaan luvuissa 3 ja 6 esitettyjä määritelmiä oppimiskäsityksestä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista. Lukujen 3 ja 6 näkemyksiä esimer-

kiksi opiskelijan aktiivisesta toimijuudesta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä kestävästä tulevaisuudesta olisi hyvä painottaa vahvemmin lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa käsittelevissä luvuissa.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jakamiseen

On hyvä, että osallisuus ja yhteisöllisyys ovat opetussuunnitelman perusteissa entistä vahvemmin mukana. Osallisuuden tema kulkee yleisen osan eri luvuissa, esimerkiksi arvoperustaa, toimintakulttuuria ja ohjausta käsittelevissä luvuissa. Ansiokasta on, että opiskelijoiden osallisuus on tuotu erityisesti lukion toimintakulttuurin kehittämiseen ja opiskeluympäristöjen suunnitteluun mukaan, sillä se vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin ja opiskeluun sitoutumiseen. Yhteistyön sekä opiskelijoiden, huoltajien, oppilaitoksen henkilökunnan ja muiden sidosryhmien osallisuuden korostaminen paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa vastaa Helsingin kaupungin käytänteitä.

Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisten hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn ja opetus- ja kulttuuriministeriön lukiokoulutuksen mukaan lukiolaisten uupumus ja stressi ovat lisääntyneet. Keskeisenä syynä lukiolaisten jaksamisen heikentymiselle on opintojen edellyttämä työmäärä. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Uusi opetussuunnitelma tuo lukiolaisille vielä lisävaatimuksia, mikä pitäisi ottaa selkeämmin huomioon oppiaineiden sisältöjen karsimisessa.

Hyvinvoinnin ylläpito ja tukeminen ei näy opetussuunnitelman perusteiden arvoperustassa, vaikka hyvinvointi on muutoin suoraan tai epäsuoraan esillä yhteisen osan eri luvuissa.

Tiivistelmä

Luvuittain esitetyt kommentit nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin on liitteessä 1.

Opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti.

Yhteistyön, yhteisöllisyyden ja opiskelijälähtöisyyden korostuminen opetussuunnitelman perusteissa on tärkeää. Toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jak-

samista ja hyvinvointia. Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja.

On hyvä, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää ohjaamista tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimiseen.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritysysteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakouluysteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

On erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista.

Opiskelijan oikeus saada oppimisen tukea riippumatta tuen syystä on tarpeellinen maininta opetussuunnitelman perusteissa. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että arviointimenetelmien monipuolisuuteen kiinnitetään huomiota ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Helsingin kaupunki pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja kehittyvät opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen tai-

tojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Laaja-alaisen osaamisen taitoihin kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet, joissa otetaan huomioon aikuislukiokoulutuksen erityispiirteet ja aikuisopiskelijoiden moninaisuus. Luonnoksessa on kuitenkin paljon suoraa kopiota nuorten perusteista, ja paikoin tekstissä olisi tarpeen ottaa huomioon aikuisten lukiokoulutuksen erityispiirteet. Useassa luvussa tuodaan esimerkiksi esille huoltajien osuus, vaikka aikuisten lukiokoulutuksessa lukion koko oppimäärää suorittavat opiskelijat ovat pääasiassa täysi-ikäisiä. Lisäksi olisi hyvä, että opetussuunnitelman perusteissa olisi linjattuna periaatteet opiskelijaksi hakeutumisesta tai valintakriteereistä, koska aikuisten lukiokoulutus ei kuulu yhteishaun piiriin. Linjaukset tulisivat perusteisiin suoraan laista.

Perusteiden rakenne on aikaisempaa parempi, koska yleinen osa on kokonaisuudessaan ennen opetustavoitteita ja -sisältöjä. Luonnoksessa on kuitenkin käytetty vaihtelevasti erilaisia termejä ja käsitteitä ilman niiden sisällöllistä määrittelyä. Käsitteiden käyttöä tekstissä olisi hyvä yhdenmukaistaa. Esimerkiksi termit nivelvaihe ja siirtymävaihe esiintyvät tekstissä tarkoittaen samaa. Olisi parempi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta. Lisäksi tekstissä esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Vaihtuvien käsitteiden sijaan olisi hyvä käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot,

opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta, joten olisi hyvä käyttää käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät sekä oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa. Perusteissa olisi hyvä tuoda selkeämmin esille myös konkretiaa: kuka tekee, mitä ja miten. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätason periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jaksamiseen

Opiskelijoiden osallisuus ja hyvinvointi nostetaan luonnoksessa entistä tärkeämmiksi asioiksi. Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisten hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Uusi opetussuunnitelma tuo lukiolaisille vielä lisävaatimuksia.

Aikuisten lukiokoulutuksessa jaksamiseen vaikuttavat myös opintojen ulkopuolisen elämän ja koulutuksen yhdistämisen haasteet. Siksi on tärkeää, että opiskelumahdollisuuksien joustavuus ja opintojen henkilökohtaistaminen tuodaan esille jo perusteissa. Oppiaineiden sisällön laajuuden lisäksi myös yhteisöllisyyden vaatimus voi välillä uuvuttaa aikuisopiskelijaa. Aikuisoppijoiden kohdalla on hyvä myös muistaa, että yhteydet työelämään voivat olla jo luonnollisesti olemassa, joten tähän ei kannata pakottaa keinotekoisilla rakenteilla.

Tiivistelmä

Luvuittain esitetyt kommentit aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin on liitteessä 2.

On tärkeää, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet. Luonnoksen teksti on pitkälti sama kuin nuorten lukiokoulutuksessa ja siinä on sisältöä, joka ei suoraan sovellu aikuisten lukiokoulutukseen. Erityisesti arvoperustaa on tarpeen miettiä aikuiskoulutuksen näkökulmasta.

Opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti.

Yhteistyön, yhteisöllisyyden ja opiskelijälähtöisyyden korostuminen opetussuunnitelman perusteissa on tärkeää. Toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja.

On hyvä, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää ohjaamista tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimiseen.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritysryhteyden sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakoulu-yhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

On erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista.

Opiskelijan oikeus saada oppimisen tukea riippumatta tuen syystä on tarpeellinen maininta opetussuunnitelman perusteissa. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että arviointimenetelmien monipuolisuuteen kiinnitetään huomiota ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Helsingin kaupunki pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja kehittyvät oppiaineen opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistamisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo

perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Laaja-alaisen osaamisen taitoihin kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Lopuksi Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että opetussuunnitelman tiivistähtinen uusiminen lisää opettajien työtaakkaa ja toivo, että tätä tosiasiaa huomioitaisiin.

Esittelijän perustelut

Opetushallitus on pyytänyt Helsingin kaupungin lausuntoa 14.3.2019 päivätyistä luonnoksista lukion opetussuunnitelman perusteiksi ja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi. Lukion opetussuunnitelman perusteet julkaistaan marraskuussa 2019 ja niiden mukainen opetus on tarkoitus alkaa elokuussa 2021. Lausuntopyyntö on liitteenä 3 ja luonnokset perusteiksi liitteenä 4 ja 5.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on antanut asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 26.3.2019. Sen valmistelussa on kuultu lukioiden opiskelijakuntia ja rehtoreita. Opettajia, opiskelijoita ja huoltajia on kannustettu kommentoimaan luonnoksia Opetushallituksen internetsivuilla. Kasvatus- ja koulutuslautakunta on lausunnossaan korostanut, että lukion opettajat ja opiskelijat pitää aidosti osallistaa Helsingin kaupungin paikallisen tason opetussuunnitelman laadintaan. Valmistelussa tulee huomioida etenkin opintojaksojen laajuuksien määrittely ja oppiaineratjat ylittävät opinnot.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätös syntyi useiden äänestysten jälkeen. Kokouksessa tehdyt muutosehdotukset ja äänestystulokset näkyvät päätöshistoriassa.

Esitys kaupungin lausunnoksi on kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunnon mukainen lukuun ottamatta tiivistelmässä olevaa kohtaa, joka koskee opiskelijoiden hyvinvoinnin ja jaksamisen huomioimista. Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi kohtaan seuraavan vastaehdotuksen: "Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa." Kaupunginhallitukselle tehtävässä ehdotuksessa kohta on palautettu kasvatus- ja koulutuslautakunnan esittelijän esittämään muotoon: "Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja." Esitykseen on lisäksi tehty joitain stilistisiä muutoksia, mutta niillä ei ole vaikutusta lausunnon sisältöön.

Lausunnon antamisen määräaika on 11.4.2019, eikä sille saatu lisäaikaa. Asia on käsiteltävä tässä kokouksessa, jotta lausunto ehtii Opetushallitukselle ajoissa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lukion opetussuunnitelman perusteiden kommentit luvuittain
- 2 Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden kommentit luvuittain
- 3 Opetushallituksen lausuntopyyntö
- 4 Lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnos 14.3.2019
- 5 Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos 14.3.2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Opetushallitus

Otteen liitteet
Liite 1
Liite 2

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 26.03.2019 § 115

HEL 2019-003179 T 12 00 01

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Perusteluonnoksen suurin ansio on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lisäksi perusteluonnoksessa on uudistettu lukiokoulutusta lisäämällä laaja-alaisen osaamisen taidot opetussuunnitelman perusteisiin, lisätty opintopolkujen yksilöllisyyttä ja tuotu oppiainerajat ylittäviä opintoja. Lisäksi kansainvälisen osaamisen, korkeakouluysteistyön ja työelämä- ja yrittäjyysosaamisen esiin tuominen on hyvä asia.

Perusteluonnoksessa esiintyy paljon vaihtelevia termejä ja käsitteitä. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan termien ja käsitteiden käyttöä tekstissä olisi hyvä yhdenmukaistaa. Tekstissä esiintyy esimerkiksi termiä nivelvaihe ja siirtymävaihe. Olisi parempi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe. Lisäksi esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Olisi hyvä käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta. Kasvatus- ja koulutuslautakunta ehdottaa, että käytetään käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät ja oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa. Perusteissa olisi hyvä tuoda selkeämmin esille myös konkretiaa: kuka tekee, mitä ja miten. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätasoa periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen lukujen 2.1 lukiokoulutuksen tehtävä ja 2.2 arvoperusta sisältöihin, koska niissä lukiokoulutuksen arvoperusta rakentuu demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon varaan ja sen tehtäväksi määritellään laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen, joka koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja

tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen. Mutta sitä tulisi uudistaa vastaamaan luvuissa 3 ja 6 esitettyjä määritelmiä oppimiskäsityksestä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista. Lukujen 3 ja 6 näkemyksiä esimerkiksi opiskelijan aktiivisesta toimijuudesta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta ja kestävästä tulevaisuudesta olisi hyvä painottaa vahvemmin lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa käsittelevissä luvuissa.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jaksamiseen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää hyvänä, että osallisuus ja yhteisöllisyys ovat opetussuunnitelman perusteissa entistä vahvemmin mukana. Osallisuuden teema kulkee yleisen osan eri luvuissa, esimerkiksi arvoperustaa, toimintakulttuuria ja ohjausta käsittelevissä luvuissa. Ansiokasta on, että opiskelijoiden osallisuus on tuotu erityisesti lukion toimintakulttuurin kehittämiseen ja opiskeluympäristöjen suunnitteluun mukaan, sillä se vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin ja opiskeluun sitoutumiseen. Yhteistyön sekä opiskelijoiden, huoltajien, oppilaitoksen henkilökunnan ja muiden sidosryhmien osallisuuden korostaminen paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa vastaa Helsingin kaupungin käytänteitä.

Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisten hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn ja opetus- ja kulttuuriministeriön lukioselvityksen mukaan lukiolaisten uupumus ja stressi ovat lisääntyneet. Keskeisenä syynä lukiolaisten jaksamisen heikentymiselle on opintojen edellyttämä työmäärä. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Opetussuunnitelma tuo lukiolaisille lisävaatimuksia, mikä pitäisi ottaa selkeämmin huomioon oppiaineiden sisältöjen karsimisessa.

Lisäksi perusteiden arvoperustassa ei näy hyvinvoinnin ylläpito ja tukeminen, vaikka hyvinvointi on muutoin suoraan tai epäsuoraan esillä opetussuunnitelman perusteiden yhteisen osan eri luvuissa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että lukion opettajat ja opiskelijat pitää aidosti osallistaa Helsingin kaupungin paikallisen tason lops2021 laadintaan huomioiden etenkin opintojaksojen laajuuksien määrittely ja oppiainerajat ylittävät opinnot.

Tiivistelmä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat

tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuitenkin tähänkin asti.

On tärkeää, että opetussuunnitelman perusteissa korostuu yhteistyö, yhteisöllisyys ja opiskelijälähtöisyys, sillä toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimisen ohjaamista.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritys yhteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakoulu yhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista. Niivelvaiheen yhteistyön sijaan olisi hyvä käyttää järjestelmällisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tarpeellisena perusteiden mainintaa opiskelijan oikeudesta saada oppimisen tukea riippumatta tuen syystä. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että kiinnitetään huomiota arviointimenetelmien monipuolisuuteen ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja ver-

taisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja miten taidot kehittyvät oppiaineen opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Laaja-alaisten osaamisten taitoon kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet, joissa otetaan huomioon aikuislukiokoulutuksen erityispiirteet ja aikuisopiskelijoiden moninaisuus. Luonnoksessa on paljon suoraa kopiota nuorten perusteista, ja paikoin tekstissä olisi tarpeen ottaa huomioon aikuisten lukiokoulutuksen erityispiirteet. Useassa luvussa tuodaan esimerkiksi esille huoltajien osuus, vaikka aikuisten lukiokoulutuksessa lukion koko oppimäärää suorittavat opiskelijat ovat pääasiassa täysi-ikäisiä. Lisäksi olisi hyvä, että opetussuunnitelman perusteissa olisi linjattuna periaatteet opiskelijaksi hakeutumisesta tai valintakriteereistä, koska aikuisten

lukiokoulutus ei kuulu yhteishaun piiriin. Linjaukset tulisivat perusteisiin suoraan laista.

Perusteiden rakenne on aikaisempaa parempi, koska yleinen osa on kokonaisuudessaan ennen opetustavoitteita ja -sisältöjä. Luonnoksessa on kuitenkin käytetty vaihtelevasti erilaisia termejä ja käsitteitä ilman niiden sisällöllistä määrittelyä. Kasvatus- ja koulutuslautakunta toivoo, että termien ja käsitteiden käyttöä tekstissä yhdenmukaistetaan. Tekstissä esiintyy esimerkiksi termiä nivelvaihe ja siirtymävaihe. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tulisi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe. Lisäksi esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tulisi käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta, mistä syystä kasvatus- ja koulutuslautakunta ehdottaa käytettäväksi käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät sekä oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa, jolloin toimijuus häivytetään. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että perusteissa olisi syytä tuoda selkeämmin esille konkretiaa siinä, kuka tekee, mitä tekee ja miten tekee. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätason periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jaksamiseen

Opiskelijoiden osallisuus ja hyvinvointi nostetaan perustetekstissä entistä tärkeämmiksi asioiksi. Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisien hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Uusi opetussuunnitelma tuo lukiolaisille vielä lisävaatimuksia.

Aikuisten lukiokoulutuksessa jaksamiseen vaikuttavat myös opintojen ulkopuolisen elämän ja koulutuksen yhdistämisen haasteet. Tämän takia on tärkeää, että opiskelumahdollisuuksien joustavuus sekä opintojen henkilökohtaistaminen tuodaan esille jo perusteissa. Oppiaineiden sisällön laajuuden lisäksi myös yhteisöllisyyden vaatimus voi välillä uuvuttaa aikuisopiskelijaa. Aikuisoppijoiden kohdalla on hyvä myös muistaa, että yhteydet työelämään voivat olla jo luonnollisesti olemassa, joten tähän ei kannata pakottaa keinotekoisilla rakenteilla.

Tiivistelmä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet. Nyt perusteluonnoksen teksti on pitkälti sama kuin nuorten lukiokoulutuksessa, ja tästä syystä siinä on sisältöä, joka ei suoraan sovellu aikuisten lukiokoulutukseen. Erityisesti arvoperustaa on tarpeen miettiä aikuiskoulutuksen näkökulmasta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti.

On tärkeää, että opetussuunnitelman perusteissa korostuu yhteistyö, yhteisöllisyys ja opiskelijälähtöisyys, sillä toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimisen ohjaamista.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritys yhteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakoulu yhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista. Niivelvaiheen yhteistyön sijaan olisi hyvä käyttää järjestelmällisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tarpeellisena perusteiden mainintaa opiskelijan oikeudesta saada oppimisen tukea riippumatta tuen syystä. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen

yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että kiinnitetään huomiota arviointimenetelmien monipuolisuuteen ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja miten taidot kehittyvät oppiaineen opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Laaja-alaisten osaamisten taitoon kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että opetussuunnitelman tiivistäminen uusiminen lisää opettajien työtaakkaa ja toivoo, että tätä tosiasiaa huomioitaisiin.

Käsittely

26.03.2019 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Esittelijä muutti ehdotustaan Vesa Korkkulan ensimmäisen vastaehdotuksen mukaisesti: Lisätään kohdan (8) jälkeen: "Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että lukion opettajat ja opiskelijat pitää aidosti osallistaa Helsingin kaupungin paikallisen tason lops2021 laadintaan huomioiden etenkin opintojaksojen laajuuksien määrittely ja oppiainerajat ylittävät opinnot."

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi esittelijän muutetun ehdotuksen.

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Lisätään kohdan (8) jälkeen:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että lukion opettajat ja opiskelijat pitää aidosti osallistaa Helsingin kaupungin paikallisen tason lops2021 laadintaan huomioiden etenkin opintojaksojen laajuuksien määrittely ja oppiainerajat ylittävät opinnot."

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Kohdan (21) lopusta poistetaan seuraava lause:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tämä pitäisi huomioida selkeämmin oppiaineiden sisältöjen karsimisessa."

Kannattaja: Heikki Valmu

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Poistetaan kohdasta (10):

"Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja."

Ja kirjataan tilalle:

"Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa."

Poistetaan kohdasta (25):

"Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon,

mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja."

Ja kirjataan tilalle:

"Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa."

Kannattaja: Fatim Diarra

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Poistetaan kohdasta (9):

"Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti."

Ja kirjataan tilalle:

"Opintopisteiden käyttöönotto ei saa monimutkaistaa ja pirstaloida lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen tulee koostua pääasiassa selkeistä eri oppiaineiden opintojaksoista, jonka ohessa voi olla myös täydentäviä oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja ja erilaisia yhteistyöprojekteja."

Poistetaan kohdasta (24):

"Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti."

Ja kirjataan tilalle:

"Opintopisteiden käyttöönotto ei saa monimutkaistaa ja pirstaloida lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen tulee koostua selkeistä eri oppiaineiden opintojaksoista, jonka ohessa voi olla myös täydentäviä oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja ja erilaisia yhteistyöprojekteja."

Kannattaja: Fatim Diarra

Vastaehdotus:

Fatim Diarra: POIS kohdasta (2):

"Perusteluonnoksen suurimpina ansioina on se, että laaja-alaisen osaamisen taidot on lisätty opetussuunnitelman perusteisiin ja se, että perusteissa on otettu vahvemmin huomioon opintopolkujen yksilöllisyys ja joustavuus ja mainittu oppiainerajat ylittävät opinnot keinona lukio-koulutuksen uudistamiseen."

TILALLE:

"Perusteluonnoksen suurin ansio on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lisäksi perusteluluonnoksessa on uudistettu lukiokoulutusta lisäämällä laaja-alaisen osaamisen taidot opetussuunnitelman perusteisiin, lisätty opintopolkujen yksilöllisyyttä ja tuotu oppiainerajat ylittäviä opintoja."

08.04.2019

Kannattaja: Vesa Korkkula

Vastaehdotus:

Fatim Diarra: POIS kohdasta (5):

"Lukuja 2.1 ja 2.2, lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa, tulisi uudistaa vastaamaan luvussa 3 ja 6 esitetyjä määritelmiä oppimiskäsityksestä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista."

TILALLE:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen lukujen 2.1 lukiokoulutuksen tehtävä ja 2.2 arvoperusta sisältöihin, koska niissä lukiokoulutuksen arvoperusta rakentuu demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon varaan ja sen tehtäväksi määritellään laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen, joka koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen. Mutta sitä tulisi uudistaa vastaamaan luvussa 3 ja 6 esitetyjä määritelmiä oppimiskäsityksestä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista."

Kannattaja: Vesa Korkkula

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Fatim Diarran tekemän ja Vesa Korkkulan kannattaman vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Poistetaan kohdasta 16-17

"Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle."

Ja muotoillaan kohta (17) seuraavasti:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen siihen miten teknologiaosaaminen, yhteistyötaidot ja tulevaisuuden työelämän taidot tulevat ilmi luonnoksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa."

Poistetaan kohdasta 31-32

"Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle."

Ja muotoillaan kohta (32) seuraavasti:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen siihen miten teknologiaosaaminen, yhteistyötaidot ja tulevaisuuden työelämän taidot tulevat ilmi luonnoksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa."

Kannattaja: Fatim Diarra

Vastaehdotus:

Ted Apter: Lisätään kohdan (17) jälkeen seuraava uusi kohta (18):

'Laaja-alaisen osaamisen taitoon kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.'

Kannattaja: Dani Niskanen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Ted Apterin tekemän ja Dani Niskasen kannattaman vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Ted Apter: Lisätään kohdan (32) jälkeen seuraava uusi kohta (33):

'Laaja-alaisten osaamisten taitoon kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.'

Kannattaja: Dani Niskanen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Ted Apterin tekemän ja Dani Niskasen kannattaman vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Martina Harms-Aalto: Lisäys :Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että opetussuunnitelman tiivistähtinen uusiminen lisää opettajien työtaakkaa ja toivoo, että tätä tosiasiaa huomioitaisiin.

Kannattaja: Vesa Korkkula

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Martina Harms-Aallon tekemän ja Vesa Korkkulan kannattaman vastaehdotuksen.

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Kohdan (21) lopusta poistetaan seuraava lause: "Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tämä pitäisi huomioida selkeämmin oppiaineiden sisältöjen karsimisessa."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 6

Ted Apter, Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Dani Niskanen, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 4

Martina Harms-Aalto, Ville Jalovaara, Tiina Larsson, Pia Pakarinen

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä Vesa Korkkulan vastaehdotuksen äänin 6 – 0 (4 tyhjää).

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan kohdasta (10):

"Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja." Ja kirjataan tilalle:

"Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa."

Poistetaan kohdasta (25):

"Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja." Ja kirjataan tilalle:

"Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 4

Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 6

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Ville Jalovaara, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä Vesa Korkkulan vastaehdotuksen äänin 4 – 0 (6 tyhjää).

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Poistetaan kohdasta (9):

"Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti."

Ja kirjataan tilalle:

"Opintopisteiden käyttöönotto ei saa monimutkaistaa ja pirstaloida lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen tulee koostua pääasiassa selkeistä eri oppiaineiden opintojaksoista, jonka ohessa voi olla myös täydentäviä oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja ja erilaisia yhteistyöprojekteja."

Poistetaan kohdasta (24):

"Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti."

Ja kirjataan tilalle:

"Opintopisteiden käyttöönotto ei saa monimutkaistaa ja pirstaloida lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen tulee koostua selkeistä eri oppiainei-

den opintojaksoista, jonka ohessa voi olla myös täydentäviä oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja ja erilaisia yhteistyöprojekteja."

Jaa-äännet: 5

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen

Ei-äännet: 4

Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 1

Ville Jalovaara

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä esittelijän ehdotuksen äänin 5 – 4 (1 tyhjä).

4 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: POIS kohdasta (2): "Perusteluonnoksen suurimpina ansioina on se, että laaja-alaisen osaamisen taidot on lisätty opetussuunnitelman perusteisiin ja se, että perusteissa on otettu vahvemmin huomioon opintopolkujen yksilöllisyys ja joustavuus ja mainittu oppiainerajat ylittävät opinnot keinona lukiokoulutuksen uudistamiseen." TILALLE: "Perusteluonnoksen suurin ansio on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lisäksi perusteluluonnoksessa on uudistettu lukiokoulutusta lisäämällä laaja-alaisen osaamisen taidot opetussuunnitelman perusteisiin, lisätty opintopolkujen yksilöllisyyttä ja tuotu oppiainerajat ylittäviä opintoja."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 4

Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 6

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Ville Jalovaara, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä Fatim Diarran vastaehdotuksen äänin 4 – 0 (6 tyhjää).

5 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan kohdasta 16-17 "Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle." Ja muotoillaan kohta (17) seuraavasti:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen siihen miten teknologiaosaaminen, yhteistyötaidot ja tulevaisuuden työelämän taidot tulevat ilmi luonnoksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa." Poistetaan kohdasta 31-32 "Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle." Ja muotoillaan kohta (32) seuraavasti:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen siihen miten teknologiaosaaminen, yhteistyötaidot ja tulevaisuuden työelämän taidot tulevat ilmi luonnoksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa."

Jaa-äännet: 5

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen

08.04.2019

Asia/13

Ei-äänet: 4

Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 1

Ville Jalovaara

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä esittelijän ehdotuksen äänin 5 – 4 (1 tyhjä).

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Jaana Kariniemi, koulutussuunnittelija, puhelin: 310 82745
jaana.kariniemi(a)hel.fi

Mervi Willman, lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 86342
mervi.willman(a)hel.fi

Moa Thors, Ruotsinkielisen vapaan sivistystyön ja lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin:
310 70077

moa.thors(a)arbis.hel.fi